

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
1128

SOCIOLOGY (In all Mediums)

Paper— Social Structure and Social Change

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt five questions in all. Question No. I is compulsory. Attempt **FOUR** questions, selecting **ONE** from each Unit.

(2) All questions carry equal marks.

I. Write short notes on any **nine** of the following in **25-30** words each :

(i) Values

(ii) Status set

(iii) Social change

(iv) Role conflict

(v) Development

(vi) Westernization

(vii) Social structure

(viii) Revolution

(ix) Demographic dividend

(x) Two legislations which brought change in Indian society.

(xi) Modernisation

(xii) Migration.

9×2=18

UNIT—I

II. Define Social Structure. Describe its various characteristics.

III. Discuss 'Norms and Values' as the elements of social structure.

18

0239/EPY-10108(T)

1

[Turn over

UNIT—II

- IV. What is Social Change ? Discuss its main features.
V. What do you mean by evolution ? Describe the viewpoint of Auguste Comte about the evolutionary change. 18

UNIT—III

- VI. Discuss in detail the educational factors of Social Change.
VII. How 'Scientific and Technological' factors contribute in bringing social change in the society ? 18

UNIT—IV

- VIII. Explain in detail the concept of Globalisation.
IX. Write an essay on Secularisation as a process of Social Change. 18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पांच प्रश्न करें। प्रश्न संख्या I अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनकर चार प्रश्न करें।
(2) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

- I. निम्नलिखित में से, किन्हीं नौ पर 25-30 शब्दों में नोट लिखें :

- (i) मूल्य
- (ii) स्थिति सेट
- (iii) सामाजिक परिवर्तन
- (iv) भूमिका संघर्ष
- (v) विकास
- (vi) पश्चिमीकरण
- (vii) सामाजिक संरचना
- (viii) क्रांति
- (ix) जनसांख्यिकीय लाभांश
- (x) दो विधान जो भारतीय समाज में बदलाव लाए
- (xi) आधुनिकीकरण
- (xii) प्रवासन।

9×2=18

यूनिट-I

- II. सामाजिक संरचना को परिभाषित करें। इसकी विभिन्न विशेषताओं का वर्णन करें।
III. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में 'मानकों और मूल्यों' पर चर्चा करें।

18

यूनिट-II

- IV. सामाजिक परिवर्तन क्या है ? इसकी मुख्य विशेषताओं पर चर्चा करें।
V. विकास से आपका क्या अभिप्राय है ? विकासवादी परिवर्तन के बारे में ऑगस्ट कॉम्टे के दृष्टिकोण का वर्णन करें।

18

यूनिट-III

- VI. सामाजिक परिवर्तन के शैक्षिक कारकों की विस्तार से चर्चा करें।
VII. समाज में सामाजिक परिवर्तन लाने में 'वैज्ञानिक और प्रौद्योगिक' कारक कैसे योगदान करते हैं ?

18

यूनिट-IV

- VIII. वैश्वीकरण की अवधारणा की विस्तार से व्याख्या करें।
IX. सामाजिक परिवर्तन की प्रक्रिया के रूप में धर्मनिरपेक्षता पर एक निबंध लिखें।

18

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- (1) ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

- I. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ, ਕਿਸੇ ਨੌਂ ਤੇ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- ਮੁੱਲ
 - ਸਥਿਤੀ ਸੈੱਟ
 - ਸਮਾਜਕ ਤਬਦੀਲੀ
 - ਭੂਮਿਕਾ ਸੰਘਰਸ਼

- (v) ਵਿਕਾਸ
- (vi) ਪੱਛਮੀਕਰਨ
- (vii) ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ
- (viii) ਕ੍ਰਾਂਤੀ
- (ix) ਜਨਸੰਖਿਅਕੀ ਲਾਭਅੰਸ਼
- (x) ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ
- (xi) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ
- (xii) ਮਾਈਗਰੇਸ਼ਨ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- III. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਨਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- V. ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਆਗਸਟ ਕਾਮਟੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- VII. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ 'ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ' ਕਾਰਕ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

18

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- IX. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

18